

שותף לפשע מעיד והנאשם, השותף-לשעבר מתרגו מעכשיו — מספיק שותף בוגדני

גניבת שק ממטוס שהנאשמים חשבו כי הוא מכיל יהלומים, אך היו בו רק סוכריות ודברי דאר. הוא נאשם יחד עם עוד שני סבלים, והעדים בתיק היו שני עדי-מדינה, מקסים לוסקי ומשה אלימלך. בית-המישפט המחוזי האמין לעדי המדינה, שזיהו את קטאשווילי בבירור, אך לא זיהו כך את שני הנאשמים האחרים. ברוב דעות הרי שיעו השופטים את קטאשווילי, בעזרת ראיית סיוע נוספת של כרטיס-עבודה, וזיכו את שני הנאשמים האחרים.

בבית-המישפט-העליון עוררה התובעת חנה ברוכי מפרקליטות מחוז-המרכז את כל שאלת ההלכה של שני עדויות שותפים לעבירה, וטענה כי יש ביקורת רבה עליה, וכי גם שופטים ומישפטים רבים בארץ העלו את שאלת ביקורת כזו לאחריה, וקיימת גם הצעת חוק לתיקון המעוות. הסניגור, אריה מרינסקי, טען כי אין לשנות הלכה פסוקה כאשר הדבר נתון כבר בידי הכנסת, ובעיקר כאשר הדבר פוגע בנאשם למפרע. ובכך שונו למעשה „כללי המישחק" אחרי שהצדדים כבר החלו בו.

שאלה

מישנית

ה שופטים העליונים משה לנדוי, נשיא בית-המישפט-העליון, יצחק כהן, מאיר שמגר, מרים בן-פורת ושלמה לויך החליטו לשנות את ההלכה, ובכך לסתות מתקדימיו של בית-המישפט-העליון (ע"פ 48/50 פרלמוטר נגד מדינת ישראל פורסם בפסקי דין ה' עמוד 279 וע"פ 109/51 היועץ המישפטי נגד גולדברג פורסם בפסקי דין ה' עמוד 1626). בית-המישפט קבע כי אינו רואה מניעה לכך שבית-המישפט יחולל שינוי בהלכה שיפוטית גם כאשר אותה סוגיה תלויה ועומדת בפני הכנסת. „שאלה אחרת היא באילו נסיבות יראה בית-המישפט לנהוג כך הלכה למעשה. בנידון זה לא הייתי קובע מסמרות ואסתפק באמרי שכלל שהסוגיה המישפטית שנויה יותר במחלוקת. ייטיב בית-המישפט זה להשאיר את ההכרעה בידי המחוקק." כיוון שהשאלה הנוכחית נראתה לשופט כשאלה מישנית בהלכה רחבה הרבה יותר, מצא לנכון לשנותה מיד.

שלו שינו את ההלכה, הפחיתו בעונשו, והעמידוהו על שנתיים מאסר, כפי שנידונו חבריו לפשע.

ניתוח

מישפטי

ר דיון נוסף קטאשווילי נגד מדינת ישראל, ד"ר 25/80 (טרם פורסם) נפסקה ההלכה כי עדותו של שותף לעבירה יכולה לשמש סיוע לעדותו של שותף אחר, ואין צורך דווקא בסיוע ממקור אובייקטיבי. בכך אושר הערעור הפלילי שבו נקבעה הלכה זו על-ידי השופט מאיר שמגר.

באותו מקרה נידון סבל בנתיב על

הסניגור גאון הזכיר בדבריו כי אפילו התיישנה ההלכה, הרי שלא בית-המישפט הוא הצריך לתקנה, לשם כך יש ביתר מחוקקים, וזהו תפקידו, בייחוד כאשר הצעה כזו כבר מונחת בפניו.

השופטים חזרו לאולם, כשהם מסכימים כי טביעת הצמיג לא היתה ראייה מתאימה כסיוע לעדויות השותפים, אך לתדמית של חיים והסניגור הם קיבלו את טיעונו של הפרקליט והחליטו לתקן את ההלכה הפסורה, ולא לחכות לכנסת שתעשה זאת. גם דיון נוסף בחמישה שופטים אישר את החידוש שקבע בית-המישפט-העליון. כיוון שאין מדובר בחוק מטריאלי, אלא בהלכה הנוגעת לדיני ראיות בלבד, החיל אותה בית-המישפט גם על מקרהו של חיים, אך כדי לפצותו על כך שדווקא במקרה

ביום המישפט ישב חיים חמור-סבר על ספסל-הנאשמים וחיכה לעדי-התביעה. אחד-אחד עלו חבריו לשעבר וסיפרו את סיפור הפריצה. הם הודו כי הם היו שותפים לפריצה ולגניבה, אך הם כבר נשפטו ונענשו. חנניה היה שקט ונראה מתנצל על מעשהו בפני חיים, אבל כושי היה נחוש בדעתו כי חיים עשה לו עוול, והוא רק משלם לו על כך. בתום עדותו עוד הצביע על חיים ואמר לו: „איזה ממזר אתה, לא הייתי מאמין עליך, אנחנו עובדים כמו חמורים ואתה דופק אותנו? ככה היית לוקח לך חלק כזה מכל עבודה? אתה לא מתבייש?" רק השוטרים הצליחו להפריד בין הניצים שצרחו וקיללו אחד את השני משני צידי האולם.

ניכר היה כי השופטים מתלבטים בשלב הכרעת-הדין. הם חזרו מאוחר מאוד לאולם והכריזו כי הרשיעו את חיים ברוב דעות. כאשר לדעת שני שופטים היה בסימני צמיג מסויימים ליד בית-המלאכה לפרוות משום ראייה נוספת, שסייעה לעדותם של השותפים, ולכן הרשיעו את חיים בפריצה ובגניבה, ושלחו אותו לחמש שנות מאסר. „זו טעות!" אמר גאון לחיים, „אתה רואה, מה שאמרת לך על ההלכה בעניין עדים, הכל נכון, אבל הם טעו כאשר חשבו כי הצמיחים הללו יכולים לשמש ראיית סיוע בתיק, אנחנו נערער ואתה עוד תצא חופשי."

חמישה

שופטים

ה הפתעה חיכתה לשניים בבית-המישפט-העליון. התובע מפרקליטות המדינה ביקש מבית-המישפט-העליון ל-שנות את ההלכה הישנה והגרועה, לפיה לא יכול שותף אחד לסייע לעדות חברו השותף. הרי גם בעבירות מין למשל, כאשר עדותה של המתלוננת זקוקה לסיוע, יכול הסיוע להיות מסוג כזה הזקוק גם הוא לסיוע. ובכל זאת זה מספיק, לכן גם במקרה של עדויות שותפים לעבירה, יכולה כל עדות לסייע לתברתה. שלושת השופטים שישבו לדין האזינו בעניין כאשר הביא את האסמכתות. לכך שגם אנגליה וארצות-הברית נחלצות לאט-לאט מהלכה מיושנת וחסרת-טעם זו.

מדור להבהרת זכויותיו המישפטיות של האזרח. אין המדור מתיימר לתת ייעוץ מישפטי ספציפי, וככל מקרה ייתכנו הבדלים בגיל שני העובדות. המדור מנתח את המצב המישפטי בישראל, לפי החוק וה-תקדימים.

הדור

בעיקבות תקדים חדש, שונתה ההלכה הפסוקה במדינה, כי עדותו של שותף לעבירה אינה יכולה לסייע לעדותו של שותף אחר באותה עבירה. ההלכה הקודמת גרסה כי עדותו של שותף לעבירה זקוקה לסיוע, וכי סיוע זה חייב לבוא ממקור אובייקטיבי. ולכן לא יכלה עדות של שותף אחר לשמש כסיוע.

התוצאה המעשית היא כי אדם יכול להיות מורשע כיום בעבירה פלילית גם על סמך עדות של שניים משותפיו לעבירה, ללא כל עדות מסייעת נוספת.

באותו דיון נוסף נקבע, כי בית-המישפט-העליון יכול לחדש הלכה פסוקה, ולשנותה, גם אם הצעת חוק באותו נושא עומדת כבר לדיון בפני הכנסת.

אף בית-המישפט-העליון המליץ כי סוגיות מישפטיות השנויות במחלוקת מוטב שיוכרעו על-ידי המחוקק, ולא על-ידי בית-המישפט.

- 1
- 2
- 3
- 4